

3/2008

LEVÓN

Vaasan yliopiston Levón-instituutin tiedotuslehti

“Vaasa on Suomen energiapääkaupunki”

**Kandidaatin tutkintoon johtavat
opinnot käyntiin Kauhajoella**

Maaseutututkijat karun kauniissa Kuhmossa

Tärkeitä linjauksia

Pääkirjoitus / Jouko Havunen

Sisältö

Pääkirjoitus / Jouko Havunen: Tärkeitä linjauksia	2
“Vaasa on Suomen energiapäikaupunki”	3
Yrityssaneerauksessa vallitsee suuri tunteiden meri	4
Teoriasta tuloksiin yrittäjyyskasvatuksessa	5
Kandidaatin tutkintoon johtavat opinnot käyntiin Kauhajoella	6–7
Levón-instituutin naiset Vaasan Marssilla	8
Maaseutututkijat karun kauniissa Kuhmossa	9
Avoimen yliopiston henkilöstö on opiskelijan apuna	10
Mietteissä / Antti Saartenoja: Yksilö maaseudun resurssina	11
Toimintakalenteri	12

Elinikäinen oppiminen ja aikuiskoulutus ovat tällä hetkellä merkittävien linjauksien kohteena. Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen valmistelua varten opetusministeriö asetti 16.8.2007 johtoryhmän. Valmisteltava kokonaisuudistus (AKKU) kattaa ammatillisen aikuiskoulutuksen, korkeakoulujen aikuiskoulutuksen, työvoimapolittisen aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen. Työryhmä jätti ensimmäisen raporttinsa kesäkuussa 2008 ja jatkaa työtään niin, että keskeiset ehdotukset ajoittuvat syksyyn 2008 ja kevääseen 2009 tavoitteena niiden toimeenpano 1.1.2010 lähtien.

Syksyllä 2007 valmistui opetusministeriön tilaama selvitys ”Yliopistojen elinikäisen oppimisen strategiat Suomessa”, joka sisältää myös ehdotuksia jatkotoimiksi. EU:n taholta julkaistiin toukokuussa 2008 kannanotto aikuiskoulutuksesta toimenpide-esityksineen. Juuri valmistunut yliopistolakiesitys on myös tärkeä linjauspaperi. Kun yliopistojen rakenteelliseen kehittämiseen liittyen yliopistojen omiakin strategioita uudistetaan, ja näissäkin kannanotot elinikäiseen oppimiseen ja aikuiskoulutukseen ovat välttämättömiä, voidaan todellisen linjauksien ajan todeta olevan meneillään.

Elinikäisen oppimisen käsite on yliopistoissa perinteisesti liitetty aikuiskoulutukseen eli koulutukseen, joka ei suoraan kuulu perus- tai jatkokoulutukseen. Tältä pohjalta on ymmärrettävä, että yliopistoissa nähdään elinikäisen oppimisen palvelut keskeisenä osana yliopiston yhteiskunnallista vuorovaikutustehtävää, joka ilmenee elinikäisen oppimisen kytketymisenä työelämään.

EU-linjaukset korostavat aikuiskoulutuksen suurentunutta roolia ns. Lissabonin Strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Kansallisella tasolla aikuiskoulutusuudistuksen johtoryhmän väliraportti sisältää merkittäviä alustavia linjauksia:

- johtoryhmän mukaan yliopistolakiin on kirjattava, että elinikäisen oppimisen edistäminen tulee olla myös yliopistojen tehtävä
- elinikäisen oppimisen edistäminen on otettava huomioon myös uudessa yliopistojen rahoitusmallissa
- yliopistolain uudistamisen on osaltaan tuettava elinikäisen oppimisen edellytysten ja korkeakoulutettujen täydennyskoulutusmahdollisuuksien parantamista ja korkeakoulutasoisen aikuiskoulutuksen vahvistamista
- lain perusteluissa tulee olla eri tavoin hankitun osaamisen tunnustamista koskeva tavoite
- nykyinen yliopistolakiehdotuksen muotoilu ”yliopistot voivat järjestää myös täydennyskoulutusta ja avointa korkeakouluopetusta” on muutettava velvoittavampaan muotoon

Levón-lehden tässä numerossa on vahvasti esillä Vaasan yliopiston avoin yliopisto. Se on osoittanut tarpeellisuutensa ja vahvuutensa vuodesta toiseen. Toivottavasti tulevat linjaukset tunnustavat saman.

www.uwasa.fi/levon

LEVÓN on Levón-instituutin tiedotuslehti. Levón-instituutti on Vaasan yliopiston tutkimus- ja koulutuspalveluihin erikoistunut yksikkö. **Julkaisija:** Levón-instituutti **Toimituksen osoite:** Wolffintie 35, 65200 Vaasa / PL 700, 65101 Vaasa **Toimitus ja kuvat:** Miia Mäntylä **Puhelin:** (06) 324 8111 (yliopiston vaihde) **Faksi:** (06) 324 8350 **Sähköposti:** miia.mantyla@uwasa.fi **Internet:** <http://www.uwasa.fi/levon> **ISSN:** 1459-045X **Painos:** 3000 **Painopaikka:** Fram, Vaasa **Paperi:** Edixion (sisus 120 g, kansi 170 g) **Kansikuva:** Miia Mäntylä, Huurteinen ruusunmarja **LEVÓN** ilmestyy neljä kertaa vuodessa, seuraava lehti ilmestyy joulukuussa 2008. Kommentit, tilaukset ja osoitteenmuutokset pyydetään osoittamaan toimitukselle.

“Vaasa on Suomen energiapäikaupunki”

Teksti: Erkki Hiltunen

Kuva: Merja Kokko

Näin otsikoi paikallinen sanomalehti kertoessaan Vaasan yliopistolla heinäkuun 9.–11. pidetystä uusiutuvan energian pohjoismaisesta konferenssista ”Renewable Efficient Energy – Nordic Conference on Production and Use of Renewable Energy”. Konferenssin järjesti Vaasan Energiainstituutti. Otsikko oli lainaus energiainstituutin hallituksen puheenjohtajan Pekka Peuran konferenssissa pitämästä esitelmästä.

Konferenssin avasi Pohjoismaiden neuvoston pääsihteeri *Jan-Erik Enestam*, aikaisemmin Suomen ympäristöministeri, joka piti avausesitelmän aiheesta Renewable Energy – A Nordic perspective.

Vaasan yliopiston tervehdyksen avajaisiin toi rehtori *Matti Jakobsson*. Vaasan Ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Novian tervehdyksen esittivät yliopettaja *Tapani Hahtokari* ja dekaani *Kim Westerland*.

Avajaistilaisuuden, joka oli avoin myös kutsuvieraille, tieteelliset esitelmät pitivät ukrainalainen akateemikko *Felix Stolberg* aiheesta ”Renewable energy alternative in the Middle and Eastern Europe” sekä tanskalainen professori *Bent Sørensen* otsikolla ”Wind Energy in the Nordic Region”.

Intialainen professori *Alagappan Narayanan* kertoi *Jatropha curcas* -kasvista, josta odotetaan öljypalmun korvaajaa biodieselin tuotannossa. Esitelmässä käsiteltiin biodieselin ja biokaasun liikennekäyttöä ja esitelmien jälkeen tutustuttiin kolmeen kaasuautoon,

sähköautoon sekä sähkömopoon. Siirtyminen yliopiston rannasta kaupungin rantaan oli mahdollista tehdä vanhalla postijahdilla. Polttoaineena käytettiin luonnollisesti biodieselä.

Kaupungin vastaanotolla modernin taiteen museo Kuntsissa kongressivieraita tervehti kaupunginjohtaja *Markku Lumio*.

Konferenssissa paneuduttiin myös energiamarkkinoihin ja energiaan kaupunkimaisessa ympäristössä. Is-

in urban environment – Application in the Vaasa Housing Fair area” ja *Erkeko Fontell* aiheella ”Introduction to fuel cells”. Kaupunginjohtaja *Timo Martonen* kertoi asuntomessujen energiaratkaisuista ”Energy solutions at the Vaasa Housing Fair”. Konferenssin päätteeksi tutustuttiin asuntomessuihin ja aivan erityisesti energiaratkaisuihin aivan käytännössä.

Konferenssiin osallistui liki 70 henkilöä kaikkiaan kahdeksasta eri maasta ja erilaisia esityksiä kuultiin yhteensä 25

Energiaseminaarissa päästiin tutustumaan myös biokaasulla toimiviin autoihin.

lantilaisen *Egill Hreinssonin* aiheena oli ”Renewable energy recourses in Iceland – Environmental policy and economic value”. *Matti Parikan* esitelmässä kerrottiin Ruotsissa käytössä olevissa ratkaisuista ”Biofuel supply and use in Stockholm”.

Vaasan asuntomessuilla toteutettuihin uusiin energiaratkaisuihin osallistujia johdattivat *Sami Valpola* otsikolla ”Geoenergy as a possibility

kappaletta. Konferenssiohjelmaa pidettiin monipuolisena ja mielenkiintoisena, mikä näin vaasalaisittain otta- koon suurena kiitoksena. Vaasan energiainstituutin tavoitteenahan on ollut luoda yhteistyötä yli oppiaine- ja tiedekuntarajojen sekä yhdistää yliopiston ja ammattikorkeakoulujen erityisosaamista. Sujuvista järjestelyistä kiitokset Bothnia Congressin asiansa hallitsevalle henkilökunnalle.

Yrityssaneerauksessa vallitsee suuri tunteiden meri

Teksti: Merja Kokko ja Jouko Havunen

Levón-instituutissa on käynnistynyt Strateginen johtaminen ja yrityksen maksukyky-tutkimus.

Yrityssaneerauslaki tuli voimaan vuonna 1993 ja sitä uudistettiin viime vuonna. Saneeraukseen hakeutuu vuosittain yli 300 yritystä, joista noin 100 pääsee hyväksytyin saneerausohjelman turvin jatkamaan toimintaansa. Näistä yrityksistä lähes puolet epäonnistuu saneerauksessaan ja keskeyttää ohjelman.

Yrityksen toiminnan epäonnistuminen on menestymisen kääntöpuoli. Jos yritys joutuu taloudellisiin vaikeuksiin, on se joko valinnut väärän strategian tai sen voimavarat ja kyvykkyydet eivät ole riittäviä strategian tehokkaaseen toteuttamiseen.

Kokemus on osoittanut, että yritystoiminnan tervehdyttämisessä yrittäjä joutuu henkisesti erittäin kovalle, jolloin vaarana on vakava sairastuminen ja hankkeen epäonnistuminen jaksamisen loppuessa.

Vaasan yliopistossa ja Helsingin kauppakorkeakoulussa keväällä käynnistyneessä TEKES-rahoitteisessa poikkitieteellisessä tutkimuksessa kohteena ovat yrityssaneerauksessa olevat yritykset, joiden maksukykyä ja saneerausta tarkastellaan.

Maksukyky-osuudessa selvennetään yrityksen maksukyvyttömyyteen ja maksukykyyn liittyviä käsitteitä. Saneeraus-osuus toteutetaan seuraamalla yrityksiä ja haastatteleamalla saneerattavia yrittäjiä ja saneerauksen selvittäjiä.

Nyt käynnistynyt tutkimus on jatkoa tänä vuonna päättyvälle Suomen Akatemian projektille "Yrityssaneeraus Suomessa", jossa tavoitteena on kehittää teoreettista perustaa saneerauksen onnistumiselle. Epäonnistuneiden saneerausten osuutta pyritään pudottamaan nykyisestä noin 50 prosentista 10 prosentin tasoon.

Käytäntöä tutkimushankkeeseen tuovat yli 20 yrityspartneria. Heille sekä muille saneerauksen ammattilaisille järjestetään aiheesta seminaareja.

Tutkimuksen piirissä on tarkoitus tuottaa kolme väitöskirjaa sekä useita pro gradu -tutkielmia. Näin laaja maksukyvyttömyyttä ja maksukykyä koskeva tutkimus on kansainvälisestikin harvinainen.

Tutkimus toteutetaan Vaasan yliopiston laskentatoimen ja rahoituksen laitoksen ja Helsingin kauppakorkeakoulun tietojärjestelmätieteen laitoksen yhteistyönä. Hanketta hallinnoi Vaasan yliopiston Levón-instituutti.

TEKES rahoittaa 80 prosenttia hankkeen kustannuksista Liito – Uudistuva liiketoiminta ja johtaminen 2006–2010 -ohjelmastaan. Muu osuus rahoitetaan yrityspartnerien myöntämällä rahoituksella.

Lisätietoja:

- Professori Erkki K. Laitinen, s-posti: ekla@uwasa.fi
- Johtaja Jouko Havunen, s-posti: jouko.havunen@uwasa.fi
- www.maksukyky.fi

AMMATISSA TOIMIVA KÄÄNTÄJÄ TAI TULKKI, HALUATKO TEHOSTAA PALVELUITTESI MARKKINOINTIA?

Vaasanseudun Kehitys Oy VASEK, Pietarsaaren seudun Elinkeinokeskus Concordia Oy sekä Suupohjan rannikkoseudun yrityskeskus Ab Företagshuset Dynamo Yritystalo Oy tukevat tällä aluekeskusohjelmakaudella alueellaan toimivien Käännös- ja tulkkaukspalveluita tarjoavien yritysten kehittämistä. Kehittämiskokonaisuuden toteuttamisesta käytännössä vastaa Vaasan yliopiston Levón-instituutti.

Suunnittelemme yhteisesitettä ja yritystietokantaa Vaasan seudulla, Pietarsaaren seudulla ja Suupohjan rannikkoseudulla ammatissa toimivista kääntäjistä ja tulkeista. Esite rahoitetaan aluekeskusohjelmärahoituksella ja on alueella toimiville yrityksille maksuton. Jos haluat yrityksesi/käännöspalvelusi tiedot yhteisesitteeseen ja yritystietokantaan, ota 15.9.2008 mennessä yhteyttä projektipäällikkö Hanna Turpeiseen (hanna.turpeinen@uwasa.fi / 050 5473 742).

Teoriasta tuloksiin yrittäjyyskasvatuksessa

Teksti: Jouko Havunen

Kuvat: Miia Mäntylä

Yrittäjyyskasvatuksesta puhutaan taas. Pohjanmaan liiton ja Länsi-Suomen lääninhallituksen johdolla on käynnistetty prosessi, jonka tavoitteena on saada aikaan yhtenäinen yrittäjyyskasvatuksen edistämismalli Pohjanmaalle.

Kevään 2008 työskentelyssä on edetty vaiheeseen, jossa valmistellaan kaksivuotista koordinaatiohanketta. Mukana ovat kaikki yliopisto- ja korkeakouluyksiköt sekä runsaasti muita alueen oppilaitoksia ja aluekehittäjiä.

Levón-instituutti on mukana koordinaatiotyössä ja myös yrittäjyyskasvatuksen käytännön toteuttamisessa. Syksyllä 2007 Levón-instituutti käynnisti kokeneille yrittäjyyskasvattajille rakennetun **TEORIASTA TULOKSIIN** -ohjelman.

Käynnistys yhdistettiin Vaasassa järjestettyyn kansainväliseen yrittäjyyskasvattajien seminaariin. Vuoden 2008 loppuun saakka kestävä ohjelma koostuu kahdeksasta seminaari-päivästä ja kehittämistehtävistä.

Lähes 20 osallistujan ryhmä koostuu opettajista Vaasasta ja Laihia-alueelta. Ohjelman rahoittaa opetushallitus.

Ohjelmassa perehdytään kolmeen eri teemaan sekä seminaareissa että kehittämistehtävien sisällössä.

1. Yrittäjyyskasvatusta tukevat opetusmenetelmät

Teema keskittyy ns. ”ruohonjuuritason” yrittäjyyskasvatukseen eli siihen, millä tavalla opettajat voivat jokapäiväisissä opetustilanteissa edistää ja tukea yrittäjämäistä käyttäytymistä. Kouluttajana toimii KTT Kari Ristimäki Vaasan ammattikorkeakoulusta.

2. Verkostoituminen

Teema keskittyy kehittämään verkostoitumista yrittäjyyskasvatusteeman ympärille. Verkostoitumista voidaan myös tarkastella sekä opetushenkilökunnan, oppilaitosten, yritysten tai muiden tahojen välisenä toimintana.

Osana verkostoitumista tutustutaan alueen yritystoimintaan sekä valtakunnalliseen ja kansainväliseen yrittäjyyskasvatustoimintaan. Kouluttajana toimivat prof. Jukka Vesalainen ja KTT Marko Kohtamäki Vaasan yliopistosta.

3. Organisaation kehittäminen

Teema keskittyy pohtimaan, miten yrittäjyyskasvatus on mahdollista sulauttaa osaksi organisaation rakenteita

Marko Kohtamäki kysyy toiveita päivän etenemiselle.

ja millä keinoilla saavutetaan riittävä tietoisuus aiheesta esim. oppilaitosten henkilökunnan tai päättäjien keskuudessa. Kouluttajana toimii KTL Jukka Peltoniemi Levón-instituutista.

Ohjelman nimen mukaisesti osallistujat soveltavat tietoa organisaatioissaan suoraan käytäntöön. Vaasa on ollut edelläkävijä yrittäjyyskasvatuksessa jo 1990-luvun puolivälistä lähtien ja opettajien täydennyskoulutuksen kautta tämä edelläkävijäasema pyritään myös säilyttämään.

Yrittäjyyskasvatuksen opettajat täydentämässä osaamistaan Marko Kohtamäen johdolla.

Kandidaatin tutkintoon johtavat opinnot käyntiin Kauhajoella

Teksti: Sanna Machaal

Kuvat: Sanna Machaal ja Kati Hietalahti

Vaasan yliopiston avoin yliopisto ja Kauhajoen evankelinen opisto suunnittelevat aloittavansa yhteistyössä kauppatieteiden kandidaatin tutkintoon johtavat opinnot Kauhajoella.

Vaasan yliopiston avoin yliopisto avaa ovensa entistä useammalla paikkakunnalla.

Opintojen pääaineena on tuotantotalous, ja vastuupettajana toimii Vaasan yliopiston teknillisen tiedekunnan tuotannon laitoksen johtaja ja professori *Tauno Kekäle*. Pääaineen opinnot alkavat syys-lokakuun vaihteessa, sivuaineopintoja on mahdollisuus aloittaa jo syyskuussa.

Opintojen alkamisen edellytyksenä on riittävä opiskelijamäärä. Tällä hetkellä kiinnostuneita on yli 40.

- Aloitteen kauppatieteiden opinnoista on tehnyt teknologiakeskus Logistia, joka on toivonut talouden opetusta alueen yritysten henkilökunnalle, kertoo tuotantotalouden professori Tauno Kekäle.

Vaasan yliopiston avoin yliopisto, Kauhajoen evankelinen opisto ja yliopiston tuotannon laitos ovat tiiviissä yhteistyössä suunnitelleet kauppatieteiden kandidaatin tutkintoon johtavat opinnot, jotka voidaan toteuttaa Kauhajoella.

Opintopäällikkö *Sonja Hakala* kertoo opintojen käynnistyvän syyskuussa orientoivalla jak-

solla Johdatus yliopisto-opiskeluun. Varsinainen pääaine, tuotantotalous, käynnistyy syys-lokakuun vaihteessa, ja opintojen suunnitelmallinen kesto on neljästä viiteen vuotta.

Viittä vaille kandidaatiksi Kauhajoella

Kauhajoella voi suorittaa kaikki kandidaatin tutkintoon kuuluvat opinnot lukuun ottamatta kandidaatin tutkielmaa ja kypsyysnäytettä. Opiskelijoilla on mahdollisuus opintojen suorittamisen jälkeen hakea avoimen yliopiston väylän kautta Vaasan yliopiston tutkinto-opiskelijaksi suorittamaan kandidaatin tutkinto loppuun.

- Yliopistoon haetaan tutkinto-opiskelijaksi avoimen väylän kautta keväisin. Tarjoamme kaikki tarvittavat opinnot, mutta tutkinnon saa vasta kun opiskelija on yliopistossa sisällä ja tehnyt kandidaatin tutkielman ja kypsyysnäytteen, selventää Hakala.

- Kaikki kriteerit täyttävät ja tuotantotalouden opinnot hyvin tiedoin suorittaneet otetaan sisään yliopistoon suorittamaan kandidaatin tutkielmaa, jotta valmistuu kauppa-

Tuotantotalouden professori Tauno Kekäle tulee opintojen edetessä tutuksi Kauhajoen opiskelijoille.

- Lopussa kiitos seisoo, hän sanoo rohkaisuksi opiskelijoille.

tieteiden kandidaatiksi, lupaa laitoksen johtaja ja professori Kekäle.

- Kandidaatin tutkielman teko on melko itsenäistä työtä eli sen opiskelija voi tehdä kotipaikkakunnallaan, hän lisää.

Lopussa kiitos seisoo

Tuotantotalouden opintoihin voivat hakea kaikki halukkaat ja kaikki otetaan mukaan, lupaavat Hakala ja Kekäle yhteistuumin.

- Pääpaino tämän ensimmäisen vuoden opinnoissa on pääaineen eli tuotantotalouden opinnoissa, opintopäällikkö Sonja Hakala kertoo.

Hakala painottaa, että jokaisen opiskelijan kanssa tehdään henkilökohtainen opintosuunnitelma, jossa selvitetään aikaisemmat opinnot ja mahdolliset korvaavuudet. Näin opiskelijan ei tarvitse tehdä ylimääräistä työtä. Hän lisää vielä, että opiskelija saa opinto-ohjausta ja tukea kaikissa opintojen vaiheissa.

Opetus tapahtuu iltaisin ja viikonloppuisin ja luennot pidetään suomeksi. Vastuuopettajana toimiva Kekäle kertoo opintojen sisältävän yleensä tenttien lisäksi soveltavia harjoituksia ja mahdollisia yrityskäyn- tejä, joissa voidaan soveltaa teoriaa.

- Varmasti on rankkaa töiden jälkeen kuunnella luentoja tai lukea tenttiin, mutta lopussa kiitos seisoo, rohkaisee Kekäle tulevia opiskelijoita.

Opinnoissa valinnan vapautta

- Tämä on ainutlaatuinen mahdollisuus ja se kannattaa käyttää. Käytännössä tuomme opinnot tarjolle kotiovelle asti, eikä tätä tapahdu joka vuosi, vinkkaa Hakala.

Jokainen opiskelija voi itse valita suuntautumisensa sivuaineiden kautta.

- Nyt heti syksyllä voi aloittaa markkinoinnin tai viestintätieteiden opinnot, jotka soveltuvat hyvin tuotantotalouden sivuaineeksi. Ne ovat verk-

ko-opintoja eli ne eivät sisällä perinteistä luento-opetusta, vaan niitä on mahdollista suorittaa kotoa päin. Myös esimerkiksi johtamisen tai las- kentatoimen opinnot käyvät sivuaineena, selventää Hakala.

Monipuoliset työmahdollisuudet

Kekäleen mukaan opiskelija voi valmistuttuaan johtaa esimerkiksi sairaalaa, kuntaliittoa tai jotakin ABB:n yksikköä.

Opintopäällikkö Sonja Hakala ja professori Tauno Kekäle ovat odottavalla mielellä. Kauppätieteiden kandidaatin tutkintoon johtavat opinnot käynnistynevät syksyllä Kauhajoella.

Tuotantotalouden ydin

Tuotantotalouden ytimenä on ajatus siitä, että yrityksissä ja organisaatioissa pyritään pienentämään tuotantokustannuksia.

- Minkään ei pitäisi maksaa enempää kuin mitä se maksaa. Tuotantotalous sijoittuu tieteellisen, teknisen ja taloudellisen osaamisen välimaastoon, selventää Kekäle.

- Kauhajoen alueen firmojen kannalta tuotantotalouden osaaminen on suuri etu. Siellä on paljon teollista ilmiötä, johon väkeä voisi kouluttaa, hän lisää.

- Meiltä valmistuneet opiskelijat ovat yritysten johtajina, sisäisinä konsultteina, tuotantopäällikköinä ja analyytikkoina muutamia mainitakseni.

Tuotantotalouden opetus aloitettiin Vaasan yliopistossa vuonna 1988. Tänä vuonna tulee 20 vuotta siitä, kun ensimmäiset opiskelijat otettiin sisään.

- Työllisyystilanne alalla on hyvä ja jokaisella opiskelijalla on oman alansa työpaikka jo ennen valmistumistaan, toteaa Kekäle.

Jos opinnot kiinnostavat, kysy rohkeasti lisätietoja opintopäällikkö Sonja Hakalalta puhelimitse 044 024 4282 tai sähköpostitse sonja.hakala@uwasa.fi. Opinnoihin voi ilmoittautua osoitteessa <https://eforms.uwasa.fi/lomakkeet/44/lomake.html>.

VAASAN YLIOPISTO

AVOIN YLIOPISTO

Lisätietoja syksyn 2008
opintotarjonnasta sekä opiskelusta
Avoimessa yliopistossa osoitteessa
www.uwasa.fi/avoin.

Syksyllä 2008 alkavat
opintokokonaisuudet
ja erillisjaksot.

Opintokokonaisuudet

- Hallintotieteen perusopinnot,
Julkisjohtamisen ohjelma 25 op
- Johtamisen perusopinnot 25 op
- Johtamisen aineopinnot 25 - 32 op
- Johtamisen sivuaine kokonaisuus 26 op
- Laskentatoimen ja rahoituksen
perusopinnot 25 op
- Laskentatoimen ja rahoituksen
aineopinnot 26 op
- Liiketoimintaosaaminen energia-aloilla
25 op
- Liiketoiminnan perusteet 25 op
- Markkinoinnin opintokokonaisuus,
verkko-opinnot 27 op
- Markkinointijuridiikan sivuaineopinnot
25 op
- Muotoilujohtaminen 25 op
- Sosiaali- ja terveyshallintotieteen
aineopinnot 36 op
- Talousoikeuden perusopinnot 25 op
- Talousoikeuden aineopinnot 25 op
- Terminologiaoppi ja tekniikan viestintä,
verkko-opinnot 26 op
- Viestintätieteiden perusopinnot,
verkko-opinnot 25 op
- Yrittäjän juridiikan sivuaineopinnot
25 op

- **Erillisjaksot**
- **Aluetiede**
 - Aluekehittäminen 8 op
 - Luonto, yhteiskunta ja
ympäristönsuojelu 5 op
- **Englanti**
 - Luetun ymmärtäminen ja tekstianalyysi
3 op
 - Suulliset taidot 2 op
- **Espanja**
 - Espanjan kielen alkeiskurssi 6 op
- **Filosofia**
 - Etiikka ja yhteiskuntafilosofia 5 op
- **Hallintotiede**
 - Arvoilla hyvään hallintoon 4 op
- **Italia**
 - Italian kielen alkeiskurssi 6 op
- **Johtaminen**
 - Yrityksen johtaminen 7 op
 - Strateginen johtaminen 7 op
 - Itsetuntemuksesta voimaa työssä
jaksamiseen 3 op (*verkkoaineisto*)
 - Johtajuuden ja tiimityöskentelyn
kehittäminen 4 op (*verkkoaineisto*)
- **Kansantaloustiede**
 - Kansantaloustieteen perusteet 5 op
- **Laskentatoimi ja rahoitus**
 - Ongelmanratkaisutehtävä 4 op
 - Rahoituksen perusteet 4 op
 - Tilinpäätösanalyysi 3 op
 - Yrityksen tulossuunnittelu ja tilinpäätös
5 op

Matematiikka ja tilastotiede

- Tilastotieteen perusteet 5 op
- **Nykysuomi**
 - Nimellään paikka löydetään 3 op
(*verkkoaineisto*)
- **Orientoivat opinnot**
 - Itsetuntemus ja urasuunnittelu 2 op
 - Johdatus yliopisto-opiskeluun 2 op
 - Tiedonhaku ja informaatiolukutaito 1 1 op
- **Ranska**
 - Ranskan kielen alkeiskurssi 6 op
- **Ruotsi**
 - Ruotsin kielen peruskurssi
kauppateiteilijöille 5 op
 - Ruotsin kielen kertauskurssi 2 op
- **Talusoikeus**
 - Hyvä - paha informaatio 4 op
 - Talusoikeus, YLEn Avoin yliopisto 4 op
- **Tietotekniikka**
 - Tietojenkäsittely 5 op
- **Tuotantotalous**
 - Tuotantotalouden erityiskysymyksiä 5 op
(*verkkoaineisto*)
- **Saksa**
 - Saksan alkeiskurssi 6 op
- **Äidinkieli (suomi)**
 - Suullinen viestintä 2 op

Ilmoittautuminen opintoihin on
käynnissä!
www.uwasa.fi/avoin

Kysy lisää: **opiskelijapalvelu** puh. (06) 324 8457, **opinto-ohjaus** puh. 044 024 4282, s-posti: avoinyo@uwasa.fi

Levón-instituutin naiset Vaasan Marssilla

Teksti: Miia Mäntylä

Kuva: Jouni Kangas

Vaasan yliopiston henkilökunta osallistui tänä vuonna isolla joukolla Vaasan Marssiin 8.8.2008. Levón-instituuttia marssissa edusti seitsemän aktiivista naista.

Sää oli pilvinen ja tihkuinen. Se ei kuitenkaan se estänyt kävelijöitä suorittamasta 11 kilometrin marssia, mutta vähensi kiinnostusta pidempää 21 kilometrin matkaa kohti.

Tapahtuma alkoi kaikkien Vaasan Marssiin osallistuneiden yhteislähdöllä Vaasan torilta kello kaksitoista. Siitä jatkettiin Vöyrinkaupungin, Veto-

Vaasan Marssin maali häämöttää.

kankaan ja Palosaaren kautta rantaa myöten vankilan ohi Hietalahden viljaan, jonne saavuttiin noin kaksi tuntia myöhemmin.

Useimmat kävelijät osallistuivat Vaasan Marssiin ensimmäistä tai toista kertaa. Tyytyväisyyttä herätti se, että yliopisto näin suosi henkilökuntansa liikuntaharrastusta maksamalla marssin ilmoittautumismaksun ja antamalla käyttää marssiin työaika.

Kaikilla yliopistolaisilla oli yhtenäinen punainen yliopiston T-paita. Se tosin useimmilla jäi piiloon viileästä säästä johtuneen suojaavamman vaatetuksen alle.

Maaseutututkijat karun kauniissa Kuhmossa

Teksti ja kuvat: Heli Siirilä

Valtakunnallinen maaseutututkijatapaaminen järjestettiin 17. kerran 21.–22.8.2008. Tällä kertaa kokoon-tumipaikkana oli Kuhmo.

Erämaaluonto, Kuhmo-talon ko-meus sekä Kuhmon keskusta-alueen kauniit rantamaisemat siivittivät maaseudun tutkijat ja kehittäjät maaseudun kehittä-miskysymysten pariin.

Kuhmoon oli saapunut noin 100 osallistujaa ympäri Suomea. Edus-tettuina oli muun muassa yliopistoja, tutkimuslaitoksia, paikallisia toimintaryhmiä, eri ministeriötä sekä muita aktiivisia maaseudun kehittämisestä kiin-nostuneita tahoja.

Tämänvuotisen kokoontu-misen aiheena oli ”Maaseudun resurssit ja arvo”, ja sen myötä luentojen ja teemaryhmien aiheet käsittelivät muun muassa maaseudun yksilöitä resurssina, syrjäisten alueiden resurssija ja mahdollisuuksia sekä luontoa resurssina.

Ensimmäinen seminaari-päivä alkoi Maaseudun uusi aika -yhdistyksen ja Maa-seutuverkostoyksikön jär-jestämällä tilaisuudella, jossa maaseudun kehittäjät ja tutkijat kävivät hedelmäl-istä keskustelua.

Keskustelun aika-na tutkijat saivat kuulla, mil-laisista aiheista esimerkiksi toimintaryhmien työnteki-jät kaipaisivat tutkimustu-loksia sekä miten he haluaisivat tutkimustuloksia hyö-dyntää. Paikallisen tason kehittäjät sai-vat tutkijoilta terveiset, joissa toivottiin suorita yhteydenottoja tutkijoihin.

Kemijärven Massaliikkeen puheen-johtaja *Heikki Nivala* sekä Kemijärvi-aktivisti, ohjaaja *Kari Väänänen* pitivät kutsuesitelmän aiheella ”Case Kemi-järvi”.

Laajasti uutiskynnyksenkin ylittänyt aihe oli sisällöltään maaseudun kehittäjille ajatuksia herättävä. Jos kansalaisliike pystyi toiminnallaan säilyt-tämään esimerkiksi alueelle elintärkeän junavuoron sekä vaikuttamaan suuren selluloosatehtaan lakkauttamisen jälkiseuraamuksiin, niin mitä kaikkea eri alueiden toimijat voivatkaan saada aikaan?

Esitelmässä jaettiin ohjeet, kuinka massaliike käynnistetään sekä kuinka sen toimintaa johdetaan. Nyt siis pohtimaan, olisiko massaliikkeelle käyttöä muuallakin päin Suomea.

Tapaamisessa pidettiin kuusi eri teemaryhmää. Niissä Levón-instituutin edustajat vahvistivat tietämys-tään PARAS-hankkeen vaikutuksista

Tieto Kuhmosta lisääntyi myös pitkällä tutustumiskävelyllä, jota ohjasi paikallinen opas. Oppaan ker-tomana tuli selville muun muassa se, että Kuhmon kaupungin nimi on tullut Kuhmoniemi-nimisen paikan mukaan, jonne Kauppi Kuhmalainen oli aikoinaan asettunut asumaan.

Mielenkiintoinen idea kuultiin Itä-Suomesta. Joensuun seudulla on perustettu ”Maaseudun kehittämisen kerho”, jonka idea on saattaa yhteen Pohjois-Karjalan maaseutualueiden kehittämisestä kiinnostuneet tahot. Ajankohtaisista asioista keskustellaan ja tärkeäksi todettuja asioita viedään eteenpäin. Tässä olisikin mainio idea toteutettavaksi myös Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueilla.

Maaseudun kehittämisessä tarvitaan eri tahojen (epävirallista) yhteistyötä ja keskustelua. Tutkimuksen puolella tämä tarkoittaisi muun muassa poikkitieteellisiä tutkimushankkeita, jolloin maaseudun kehittäminen saisi uudenlaisia tutkimustuloksia hyödynnettäväkseen.

Maaseutututkijatapaami-nen on saavuttanut Suo-messa vakiintuneen suosion. Hienoa tapaamisessa on se, että se saattaa yhteen erilaisia toimijoita: professoreita, tutkijoita ja graduntekijöitä; kylä-aktiiveja, paikallisen tason kehittäjiä ja ministeriön virkamiehiä.

Tärkeää on, että ta-paamisessa jatkossakin kehittyvät keskusteluyhteydet yli sektorirajojen maaseudun kehittämisen nimissä.

Karhuja nähty Kuhmossa!

sekä Kainuun maakuntahallintoko-keilusta.

Avoimen yliopiston henkilökunta on opiskelijan apuna

Teksti: Sanna Machaal ja Miia Mäntylä

Kuva: Miia Mäntylä

Vaasan yliopiston avoin yliopisto työllistää kymmenen henkilöä. He auttavat opiskelijoita opintojen eri vaiheissa.

Avoimen yliopiston opetus on yliopiston opetusta, johon voivat osallistua kaikki halukkaat iästä ja pohjakoulutuksesta riippumatta. Avoimessa yliopistossa on mahdollista opiskella yksittäisiä opintojaksoja, opintokokonaisuuksia tai tutkintotavoitteisesti Avoimen väylän kautta.

Monta auttajaa

Avoimen yliopiston koulutuspäällikkö *Outi Järvi* toimii yksikön esimiehenä ja hänen vastuullaan on koulutuksen suunnittelu ja kehittäminen. Toimistosihteerinä *Helena Kuivalainen* työskentelee Opiskelijapalvelussa, josta saa neuvoa ja apua kaikissa opiskeluun liittyvissä asioissa. Opetusjärjestelyt, opetusaikataulujen laatiminen ja tenttijärjestelyt ovat koulutussihteerinä *Marita Katajamäen* vastuulla.

Opiskelijan toivotaan olevan yhteydessä avoimen yliopiston opinto-ohjaajiin, erityisesti, jos tarkoituksena on opiskella tutkintotavoitteisesti. Opintopäällikkö *Sonja Hakala* vastaa opinto-ohjauksesta Vaasan alueella. Suunnittelijana *Maijastiina Jokitalo* opastaa opiskelijoita Seinäjoen alueella ja Kokkolan alueen avoimen opiskelijoita auttaa suunnittelijana *Terttu Harkka*. Suunnittelijana *Kaisa Toivosen* vastuulla on avoimen yliopiston sähköisten palveluiden kehitys.

Avoimen yliopiston opettajina toimivat yliopiston omat opettajat, joten opetus on uusimman tutkimustiedon mukaista. Talousoikeutta

opettaa lehtori *Mika Kärkkäinen*, Johtamista *Hellevi Lampimäki* ja Laskentatoimen ja rahoituksen opettajana toimii *Sirpa Kotamäki*.

Opettajan itsenäinen työ

Sirpa Kotamäki toimii kymmenettä vuotta avoimessa yliopistossa päätoimisena laskentatoimen ja rahoituksen opettajana.

Hänen opetettaviin aineisiinsa kuuluvat kirjanpito, operatiivinen laskentatoimi, rahoitus, tilinpäätösanalyysi ja yrityksen tulosuunnittelu.

Sirpa opettaa pääasiansa Vaasassa, Seinäjoella ja Kokkolassa, mutta hän on ollut myös muilla paikkakunnilla opettamassa. Syntyperäinen vaasalainen on hyvin sopeutunut kiertävään työhönsä.

- Minulla on sekä lähiope-
tusta että verkko-opintoja, mutta liitän verkko-opetukseenkin aina jonkin verran lähiopetusta, koska mielestäni laskentatoimen aineet matematiikkaa sisältävinä vaativat lähiopetusta, Sirpa toteaa.

Sirpa Kotamäki nauttii opettamisesta.

Sirpa on itse entinen aikuisopiskelija ja hän tuntee aikuisopiskelijan maailman hyvin.

- Olin ensi Soneralla, silloisella Telellä, töissä laskentatoimen tehtävissä toistakymmentä vuotta. Vuonna 1992 aloitin Vaasan yliopistolla päätoimisena laskentatoimen opiskelijana merkonomikiintiössä.

Opetustyö on Sirpan uran aikana muuttunut hieman. Merkittävien muutosten on ollut verkko-opetuksen lisääntyminen. Myös kirjanpitoon liit-

Yksilö maaseudun resurssina

tyvän lainsäädännön muuttuminen sekä yliopistojen tutkinnonrakennemuutokset ovat muuttaneet opintosiisältöjä.

Parasta Sirpan työssä on opiskelijan kohtaaminen. Siksi lähiopetus miellyttääkin Sirpaa enemmän kuin verkko-opetus.

- Opettaminen on mielestäni mukavaa. Kun oikein innostun, voisin puhua vaikka koko illan. Avoimessa on hyvä opettaa, koska opiskelijat ovat hyvin motivoituneita.

- Työ on myös mukavan itsenäistä. Esimerkiksi tenttejä tarkastaessani en ole sidottu kellonaikoihin, Sirpa jatkaa.

Mökkeily irrottaa töistä

Ainut ikävämpi asia Sirpan työssä on, se että opetus vie kaikki arki-illat. Tämä puolestaan hankaloittaa mihinkään säännölliseen harrastusryhmään osallistumista. Sirpa harrastaakin asioita, joihin ei tarvita isoa ryhmää.

- Käyn uimassa vähintään kahdesti viikossa. Lisäksi käyn mökilläni Siipyssä joka viikonloppu. Se on hyvä tapa irrottautua töistä. Mökillä kalastan miesystäväni kanssa. Talvella pilkimme ja kesäisin käymme mato-ongella, Sirpa kertoo.

- Tänä kesänä olen aloittanut myös uuden harrastuksen. Olen ostanut moottoripyörän ja ajellut sillä rauhallisemmilla teillä. Aiemmin olen ollut vain kyytiläisenä.

Kysyttäessä Sirpan mottoa hän miettii hetken:

- Jos aiot toteuttaa haaveitasi, tee se nyt äläkä jätä huomiseen. Tämä ajatus oli itselläni mielessä, kun hankin moottoripyöräni.

Kirjoitukseni perustuu tämänvuotisen Maaseutututkijataapaamisen yhden työryhmän *Yksilö maaseudun resurssina* synnyttämiin ajatuksiin. Ryhmässä kuultiin aiheetta eri puolilta valottaneita esitelmiä sekä käytiin ajatuksia herättänyttä keskustelua.

Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys ovat jatkuvassa aaltoilikkeessa. Nykyään väitetään elettävän ennennäkemättömän yksilökeskeistä aikaa. Suomalainen yhteiskunta näyttäisi samalla muuttuneen suvaitsevaisemmaksi henkilökohtaiselle menestykselle. Kääntöpuolena on eri yhteiskuntaluokkien välisten erojen voimakas lisääntyminen. Maailman tasaisimman tulonjaon maa on jakautumassa menestyjiin ja putoajiin, yhteiskunnaksi jossa ihmisten keskinäinen solidaarisuus on murene-massa.

Maaseudun kehittämisessä yksilöiden merkitystä ei ole aina tunnustettu tai tunnustettu. Suomalaiseen kulttuuriin on kuulunut yksilön roolin vähättely – ”enhän minä nyt mitään, porukalla tässä on töitä tehty”. Voima on ollut yhteisöissä, jotka ovat koonneet resursseja ja suunnanneet yhteisiä työpanoksia yhteisten päämäärien hyväksi. Nykyään kuitenkin ilman uhrautuvia kyläyhdistysten puheenjohtajia ja sankariprojektipäälliköitä moni kehittämisshanke olisi jäänyt toteuttamatta ja kylä ilman uusia toimintoja tai rakenteita. Samanaikaisesti väestön ikääntyminen ja muuttoliike verottavat maaseudun aktiiviväestöä. Tällöin jokaisen jäljelle jäävän toimintakykyisen ja -haluisen yksilön suhteellinen merkitys korostuu – joskus jopa suhteettoman suureksi.

Etenkin innovaatioprosesseissa yksittäiset innovaattorit ovat tärkeässä roolissa, koska maaseudun nykyisen väestörakenteen turvin ei ole mahdollista luoda suuria innovaatiokeskittymiä, ja koska järjestelmä ei tue maaseudun innovaatioprosesseja. Tarve innovaatioille on kuitenkin suuri esimerkiksi maaseudun palvelujen kehittämisessä.

Yksilöiden merkitys maaseudun kehittämisessä näyttäisi siis korostuvan. Maaseutupolitiikassa vallan ja hallinnan hajautuminen hierarkkisista rakenteista monimutkaisiin verkostoihin yhdessä niukkuuden lisääntymisen ja kilpailukyvyyn korostumisen kanssa korostavat voimakkaasti henkilökohtaisia ominaisuuksia ja yksilötason selviytymistä. Samalla tavoin toimii myös projektikehittämisen valtavirta. Voidaan sanoa, että ohjelma- ja hankeperusteinen kehittäminen itsessään pakottavat sen piiriin joutuneet ihmiset toistuvasti henkilökohtaisiin itsensä ylittämisiin. Yksilön korostuminen voikin itse asiassa indikoida aluekehittämisen rakenteellisia ongelmia.

Voidaankin kysyä, voivatko maaseudun yhteisöt tukea väheneviä aktiivisia yksilöitänsä siten, että kenenkään ei tarvitsisi ottaa harteilleen ylivoimaista taakkaa kehittämistyön nimissä. Parhaimmillaan yhteisö luo ympärilleen turvallisuutta ja vakautta. Innovatiivisuus ja luovuus kukoistavat silloin, kun yksilö voi luottaa siihen, että epäonnistumisten ja vastoinkäymisten hetkilläkin hänellä on yhteisön tuki takanaan. Tässä on nähdäkseen yksi maaseudun yhteisöjen mahdollisuus.

VAASAN YLIOPISTO
LEVÓN-INSTITUUTTI

PL 700
(Wolffintie 35)
65101 Vaasa
Puh: +358-6-324 8111 (vaihte)
Fax: +358-6-324 8350
Sähköposti: etunimi.sukunimi@uwasa.fi
http://www.uwasa.fi/levon

Johtaja
Jouko Havunen
jouko.havunen@uwasa.fi
puh. 06-324 8450

Koulutuspäällikkö
Helena Eteläaho
helena.etelaaho@uwasa.fi
puh. 06-324 8323
Johtaminen ja organisaatiot

Koulutuspäällikkö
Outi Järvi
outi.jarvi@uwasa.fi
puh. 06-324 8385
Avoin yliopisto

Erikoistutkija
Merja Pakkanen
merja.pakkanen@vaasaemg.com
puh. 06-324 8487
VaasaEMG

Koulutuspäällikkö
Jukka Peltoniemi
jukka.peltoniemi@uwasa.fi
puh. 06-324 8864
Johtaminen ja organisaatiot

Kehittämispäällikkö
Pekka Peura
pekka.peura@uwasa.fi
puh. 06-324 8451
Energia ja ympäristö

Tutkimuspäällikkö
Kimmo Riusala
kimmo.riusala@uwasa.fi
puh. 06-324 8314
Arviointitutkimus ja maaseutu

Toimintakalenteri 1.10.–31.12.2008

ARVIOINTITUTKIMUKSET

Vuosina 2005–2007 päätyneiden YTR-hankkeiden arviointi

Mäntylä, Riusala, Siirilä

AVOIN YLIOPISTO

Avoin yliopisto
Ikäihmisten yliopisto

Outi Järvi
Sonja Hakala

ENERGIA JA YMPÄRISTÖ

BIOMODE – biokaasun liikennekäyttö Vaasassa ja Seinäjoella

Peura, Kitinoja,
Pakkanen, Hyttinen
Merja Pakkanen

Energiamarkkinat / tilaustutkimukset
Maatilojen hajautetun bioenergiatuotannon alueloudelliset ja ympäristövaikutukset
PriceWatch – Sähkön hintaseurantatutkimus
Projektigeneraattori
Vaasan energiainstituutti

Pekka Peura
Teemu Närvä
Pekka Peura
Pekka Peura

JOHTAMINEN JA ORGANISAATIOIDEN KEHITTÄMINEN

APVY1 -sijoituspalvelututkimuksen valmennuskurssi
Asiantuntijaklubit – Expertklubbar
Controller-asiantuntijaohjelma
Esimies osaamisen johtajana -arviointityökalu
Hallittu kasvu HAKA+
Henkilöstöosaajana kehittyminen
Johtajana kasvaminen (JOKA) 22
Jokaisen paikka on tulospaikka
Joustava ja proaktiivinen Enics Vaasa Oy -työyhteisön kehittämishanke
Kauhajoen seudun aluekeskusohjelma
KIBS – Kaskinen, Kristiinankaupunki, Närpiö, Pietarsaaren seutu & Vaasan seutu
Laatua asiakkaalle – VM-Carpet Oy -työyhteisön kehittämishanke
Lähiesimies 2009
Entrepreneurial MBA
Sopimusoikeus-koulutusohjelma
Sukupolvenvaihdosohjelma Lapin pk-yrityksissä 8
Tuloksellinen johtoryhmä- ja hallitustyöskentely
Tuloksellinen johtoryhmä- ja hallitustyöskentely – Lappi 7–8
Unit Management 5 -muutosvalmennus, Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
Yrittäjyyskasvatus

Mikael Hallböck
Mikael Hallböck
Helena Eteläaho
Helena Eteläaho
Hannu Mitts
Reetta Kungsbacka
Eteläaho, Kungsbacka
Jouko Havunen
Helena Eteläaho
Eteläaho, Peltoniemi
Hallböck, Mitts,
Turpeinen
Helena Eteläaho
Reetta Kungsbacka
Helena Eteläaho
Reetta Kungsbacka
Jouko Havunen
Mitts, Eteläaho
Jouko Havunen
Helena Eteläaho
Jouko Havunen

KANSAINVÄLISET HANKKEET

ASPIRE – Achieving Energy Sustainability in Peripheral Regions of Europe
DESME – Designing Smart Energy
ICES – Graduate Program in Entrepreneurship (Kroatia, TEMPUS programme)
LoPES – Pathway to Employment success in Slovenia
Nordic Electricity Markets – How do they work and why?
Open Gate (Grundtvig-ohjelma)
STRATEGY TRAIN - Small Enterprises Strategic Development Training (Leonardo programme)
TuCoDe – Tutor Competence Development for RIAPs Managers (Leonardo programme)
TULIP – Trade Union and University Lifelong Learning in Partnership (Leonardo programme)

Timo Hyttinen
Merja Pakkanen
Jouko Havunen
Kungsbacka, Havunen
Merja Pakkanen
Outi Järvi
Kimmo Riusala
Havunen,
Rouhunkoski
Eteläaho, Havunen

MAASEUDUN KEHITTÄMINEN

Monialayrittäjyys maaseudun mahdollisuutena
Palkkatyön hajauttamisen mallit maaseudun työmarkkinoiden monipuolistajana
Palvelujen järjestäminen uusissa suurkunnissa maaseudun ja kaupungin yhteistyönä
Sopimuksellisuusstrategia – jatkohanke

Kimmo Riusala
Kari Leinamo
Kari Leinamo
Koski, Mäntylä

MONIKIELISYYS JA VIESTINTÄ

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto 13.12.2008
Introduktionskurs i språkbad, syksy 2008
Vaasan kaupungin maahanmuuttajaopettajien kielivalmennus
Vaasan seudun kääntäjien ja tulkkien täydennyskoulutus

Hanna Turpeinen
Hanna Turpeinen
Hanna Turpeinen
Hanna Turpeinen

MUUT

Vaasanseudun maahanmuuttajakoulutuksen resurssirengas
Yrityksen maksukyky ja strateginen johtaminen (TEKES)

Mia Mäntylä
Laitinen, Havunen